

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
«29» серпня 2024 року,
протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН
«29» серпня 2024 року
М.П.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«СОЦІОЛОГІЯ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування
за денною формою навчання

РОЗРОБНИК:

Старший викладач кафедри філософії,
соціально-гуманітарних наук та фізичного
виховання, кандидат філософських наук,
доцент

«29» серпня 2024 року

_____ Ярослав ЮВСЕЧКО

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-
гуманітарних наук та фізичного виховання
«29» серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри,
доктор філософських наук, професор
«29» серпня 2024 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Деканеса факультету публічного управління,
кандидатка наук з державного управління,
доцентка
«29» серпня 2024 року

_____ Тетяна ПІДЛІСНА

ЗМІСТ

			стор.	
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни		–	3
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	3
	1.2.	Лекції	–	4
	1.3.	Семінарські заняття	–	5
	1.4.	Самостійна робота студентів	–	9
	1.5.	Підсумковий контроль	–	14
2.	Рекомендовані джерела		–	15
3.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		–	18

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назви тем	Денна форма					
		усього	у тому числі				
			л	сем	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Соціологія як наука про суспільство	8	2	2	-	-	9
2.	Суспільство як соціальна система	8	2	2	-	-	10
3.	Соціологія особистості	9	2	2	-	-	9
4.	Соціологія сім'ї	9	2	2	-	-	10
5.	Соціологія конфлікту	8	2	2	-	-	9
6.	Соціологія праці та зайнятості	8	2	2	-	-	10
7.	Соціологія культури та релігії	9	2	2	-	-	9
8.	Соціологія громадської думки	8	2	2	-	-	9
9.	Теорія, методика і техніка організації та проведення соціологічних досліджень	9	-	2	-	-	11
	Усього годин	120	16	18	-	-	86

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Соціологія як наука про суспільство	2
1.1.	Соціологія як система знань, єдність теорій особистості та спільноти, теорій про суспільство та суспільні відносини.	
1.2.	Об'єкт і предмет соціології.	
1.3.	Структура та функції соціології (теоретично-пізнавальна, практично-перетворювальна, світоглядно-ідеологічна. критична, гуманістична, інструментальна, прогностична, управлінська, культурно-просвітницька тощо).	
1.4.	Соціальні закони та їх класифікація. Місце соціології у системі наук.	
1.5.	Основні етапи становлення і розвитку соціології як науки.	

2.	Суспільство як соціальна система	2
2.1.	Суспільство та його сутність. Особистість, соціальні групи, соціальні організації, соціальні інститути як основні елементи соціальної структури суспільства.	
2.2.	Види соціальних груп: соціально-класові, соціально-демографічні, соціально-етнічні, соціально-професійні, соціально-територіальні.	
2.3.	Ознаки соціального класу (страти) та їх типологія.	
2.4.	Соціальна стратифікація як центральне поняття при аналізі соціальної структури суспільства.	
2.5.	Основні зміни у соціальній стратифікації українського суспільства.	
3.	Соціологія особистості	2
3.1.	Особистість як об'єкт та суб'єкт соціальних відносин. Соціалізація особистості, її етапи.	
3.2.	Структура соціалізації: адаптація, інтеріоризація, формування особистості.	
3.3.	Потреби, інтереси, цінності, ціннісні орієнтації. Особисті та суспільні інтереси, їх співвідношення.	
3.4.	Типологія соціальних теорій особистості.	
3.5.	Соціальна активність особистості та її роль як об'єкта та суб'єкта суспільних відносин.	
4.	Соціологія сім'ї	2
4.1.	Сім'я і шлюб як соціальні інститути. Поняття та ознаки.	
4.2.	Функції сім'ї в суспільстві: виховна, господарсько-побутова, економічна, первісного соціального контролю, духовного спілкування, соціально-статусна, дозвільна, емоційна, сексуальна. Класифікація сімейно-шлюбних відносин.	
4.3.	Типологія шлюбу та сім'ї.	
4.4.	Проблеми сучасної сім'ї, тенденції розвитку та демографічна політика.	
4.5.	Молодь як специфічна соціально-демографічна група суспільства.	
4.5.	Сучасні соціальні проблеми молоді: спосіб життя, праця, побут, суспільно-політичне життя і культура.	
5.	Соціологія конфлікту	2
5.1.	Конфлікт як соціальний феномен.	
5.2.	Сутність соціології конфлікту: об'єкт, предмет та функції.	
5.3.	Класифікація та типи конфліктів.	
5.4.	Етапи становлення та розгортання соціального конфлікту.	
4.5.	Шляхи запобігання та подолання конфліктів.	
6.	Соціологія праці та управління	2
6.1.	Праця як вид соціальної діяльності.	
6.2.	Розуміння праці у соціологічних теоріях Е. Дюркгейма, М. Вебера, К. Маркса та у сучасній соціологічній думці.	
6.3.	Ефективність праці та задоволеність працею.	
6.4.	Соціальні аспекти зайнятості і безробіття.	
6.5.	Управлінська діяльність як вид соціальної взаємодії.	
7.	Соціологія культури та релігії	2
7.1.	Культура як суспільне явище та характерна ознака суспільства.	
7.2.	Об'єкт і предмет соціології культури.	
7.3.	Види культури.	
7.4.	Соціологія релігії: об'єкт, предмет. Особливості вивчення релігії соціологією.	

7.5.	Свобода совісті та її реалізація в українському соціумі на сучасному етапі суспільного розвитку.	
8.	Соціологія громадської думки	2
8.1.	Соціологія громадської думки як спеціальна соціологічна теорія: її об'єкт, предмет, категорії, функції.	
8.2.	Поняття громадської думки та її природа. Об'єкт і суб'єкт громадської думки, її структура та функції.	
8.3.	Етапи становлення громадської думки, джерела і методи її вивчення.	
8.4.	Канали висловлювання громадської думки.	
8.5.	Вивчення громадської думки в Україні: напрями, загальна характеристика дослідницьких центрів, що вивчають цей феномен.	
	Усього	16

1.3 Семінарські заняття

Тема 1. Соціологія як наука про суспільство

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Соціальні інститути як механізми самоорганізації спільного життя людей, їх різновиди.
- 1.2. Соціально-культурні та наукові передумови виникнення соціології як науки. Соціологія як наука про соціальні спільноти.
- 1.3. Структура, закони, категорії та функції соціології.
- 1.4. Основні сучасні соціологічні парадигми.
- 1.5. Віхи в становленні та розвитку соціологічної думки.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких будується засвоєння навчального матеріалу теми є: суспільство, особистість, соціальні спільноти, соціальні інститути, наука, соціологія, соціальні закони.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студентам варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: обґрунтуванні сутності терміну «соціологія»; визначенні предмету та структури курсу, критеріїв його класифікації; поясненні кола основних проблем дисципліни; розкритті основних функцій соціології; поясненні змісту соціальних спільнот, соціальних інститутів та типів їх вияву в соціумі; з'ясуванню сутності основних етапів становлення і розвитку соціології як науки про суспільство.

Тема 2. Суспільство як соціальна система

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Суспільство як соціальна система.
- 2.2. Поняття соціальної структури суспільства.
- 2.3. Особистість, соціальні групи, соціальні організації, соціальні інститути як основні елементи соціальної структури суспільства.
- 2.4. Види соціальних груп: соціально-класові, соціально-демографічні, соціально-етнічні, соціально-професійні, соціально-територіальні.
- 2.5. Українське суспільство та проблеми соціоструктурних змін.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких будується засвоєння навчального матеріалу теми є: суспільство, соціум, система, структура, особистість, соціальні групи, соціальні спільноти, соціальні організації, соціальні інститути.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студентам варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: з'ясуванню змісту поняття “суспільство”; визначенні сутності понять “система” і “структура”; обґрунтуванні критеріїв поділу суспільства на спільноти, групи, організації та інституції.

Тема 3. Соціологія особистості

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Особистість як об'єкт та суб'єкт соціальних відносин.
- 3.2. Типологія соціальних теорій особистості.
- 3.3. Соціалізація особистості, її основні етапи.
- 3.4. Структура соціалізації: адаптація, інтеріоризація, формування особистості.
- 3.5. Ресоціалізація особистості та її проблеми в умовах трансформації суспільства.
- 3.6. Особисті та суспільні інтереси, їх співвідношення.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: людина, індивід, особистість, соціальні відносини, соціальні чинники, соціалізація, ресоціалізація, адаптація, інтеріоризація.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студентам варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: обґрунтуванні особистості в якості об'єкта та суб'єкта соціальних відносин; з'ясуванню суті та змісту основних типологій соціальних теорій особистості; розумінні сутності процесу соціалізації людини; розкритті структури процесу соціалізації особистості; розумінні змісту та причин процесу ресоціалізації; обґрунтуванні основних шляхів подолання ресоціалізації; виясненні суті соціального статусу та соціальної ролі особистості; обґрунтуванні розумного співвідношення особистих та суспільних інтересів.

Тема 4. Соціологія сім'ї

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Сім'я як соціальний феномен.
- 4.2. Сім'я і шлюб як соціальні інститути.
- 4.3. Функції сім'ї в суспільстві: виховна, господарсько-побутова, економічна, первісного соціального контролю, духовного спілкування, соціально-статусна, дозвільна, емоційна, сексуальна.
- 4.4. Види шлюбу за юридичним оформленням, за процедурою.
- 4.5. Проблеми сучасної сім'ї, тенденції розвитку та демографічна політика.
- 4.6. Молодь як специфічна соціально-демографічна група суспільства.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: сім'я, шлюб, функції сім'ї, демографія, молодь, криза сім'ї.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студентам варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: з'ясування ролі сім'ї в житті суспільства та особистості; обґрунтуванні причин виникнення та існування різних форм шлюбу та сім'ї; визначенні функцій соціології сім'ї; поясненні причин кризи сучасних сімейних відносин; обґрунтуванні ролі та значення молоді для життя суспільства.

Тема 5. Соціологія конфлікту

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Конфлікт як соціальне явище.
- 5.2. Сутність соціології конфлікту: об'єкт, предмет та функції.
- 5.3. Структура конфлікту, його об'єктивні та суб'єктивні складові.
- 5.4. Класифікація та типи конфліктів.
- 5.5. Шляхи запобігання та подолання конфліктів.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: конфлікт, війна, мораль, право, соціальна роль, інтереси.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студентам варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: з'ясування суті соціального конфлікту; розкритті основних причин конфліктів в суспільстві; поясненні основних структурних елементів конфлікту; обґрунтування шляхів запобігання та подолання конфліктів.

Тема 6. Соціологія праці та управління

Питання для усного опитування та дискусії

- 6.1. Праця та управління як види соціальної діяльності.
- 6.2. Розуміння праці у соціологічних теоріях Е. Дюркгейма, М. Вебера, К. Маркса та у сучасній соціологічній думці.
- 6.3. Предмет, об'єкт та основні категорії соціології праці.
- 6.4. Поняття “економічна діяльність” як основа задоволення матеріальних потреб людини.
- 6.5. Інтерес як мотивація діяльності людини.
- 6.6. Соціальні механізми регуляції трудової поведінки.
- 6.7. Зайнятість як складова трудових відносин.
- 6.8. Інституціоналізація трудових відносин.
- 6.9. Основні проблеми вирішення соціальних аспектів зайнятості і безробіття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: соціальна діяльність, праця, потреби, інтереси, цінності, мотивація, зайнятість, безробіття, управлінська діяльність.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студентам варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: обґрунтуванні ролі праці в житті соціуму; розкритті сутності та ролі праці у соціологічних теоріях Е. Дюркгейма, М. Вебера, К. Маркса та інших соціологів; розкритті соціальних механізмів регуляції трудової поведінки особистості; розкритті сутності процесу інституціоналізації трудових відносин в соціумі; розкритті зайнятості як складової трудових відносин; обґрунтуванні основних шляхів вирішення соціальних аспектів зайнятості і безробіття, сутність управлінської діяльності як виду соціальної взаємодії.

Тема 7. Соціологія культури та релігії

Питання для усного опитування та дискусії

- 7.1. Культура як суспільне явище та характеристика суспільства.
- 7.2. Об'єкт, предмет та функції соціології культури.
- 7.3. Субкультури. Елітарна та масова культура.

- 7.4. Релігія як суспільний феномен.
- 7.5. Соціологія релігії як галузь соціологічного знання.
- 7.6. Свобода совісті та її реалізація в українському соціумі на сучасному етапі суспільного розвитку.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: культура, релігія, елітарна культура, масова культура, конфесія.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студентам варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: визначенні сутності культури, її основних складових, обґрунтуванні функцій культури в соціумі, розкритті сутності та форм вияву елітарної та масової культури в соціумі; поясненні ролі релігії в суспільстві; розкритті причин міжконфесійних конфліктів.

Тема 8. Соціологія громадської думки

Питання для усного опитування та дискусії

- 8.1. Соціологія громадської думки як спеціальна соціологічна теорія: її об'єкт, предмет, категорії, функції.
- 8.2. Функції громадської думки.
- 8.3. Канали висловлювання громадської думки.
- 8.4. Етапи формування громадської думки.
- 8.5. Вивчення громадської думки в Україні: напрями, загальна характеристика дослідницьких центрів, що вивчають цей феномен.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: громадська думка, влада, політика, електорат, дослідження громадської думки.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студентам варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: визначенні функцій соціології громадської думки; поясненні сутності електоральної соціології; обґрунтуванні значення вимірювання громадської думки для життя суспільства; розкритті механізмів впливу громадської думки на владу.

Тема 9. Теорія, методика і техніка організації та проведення соціологічних досліджень

Питання для усного опитування та дискусії

- 9.1. Соціологічне дослідження: поняття, види та основні етапи проведення.
- 9.2. Завдання і особливості етапів підготовки, збору, обробки, аналізу інформації та підготовки наукового звіту.
- 9.3. Складання програми дослідження.
- 9.4. Вибірка у соціологічному дослідженні.
- 9.5. Опитування як метод збору соціологічної інформації.
- 9.6. Специфіка анкетування у соціологічному дослідженні.
- 9.7. Аналіз документів в соціології: поняття, можливості, напрями використання.
- 9.8. Методи прогнозування соціальних явищ і подій.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: соціологічне дослідження, програма дослідження, вибірка, методи соціального прогнозування, опитування, анкетування, науковий звіт.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студентам варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: обґрунтуванні ролі соціологічних досліджень для різних сфер життєдіяльності суспільства; поясненні особливості етапів підготовки, збору, обробки, аналізу інформації та підготовки наукового звіту; обґрунтуванні структури програми соціологічного дослідження; розкритті особливостей проведення соціологічних досліджень на макро- та мікрорівнях; поясненні ролі вибірки у соціологічних дослідженнях; обґрунтуванні ролі соціологічних досліджень в процесі прогнозування соціальних явищ і подій.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1.

Завдання 1.

1. Поясніть, чому соціологія як самостійна наука виникає саме в 30–40-х роках XIX ст.
2. Як визначити об'єкт та предмет соціології?
3. Через які функції реалізується роль соціології у житті суспільства?
4. Яка структура системи соціологічного знання? Дайте характеристику її складових елементів.
5. Якими є особливості соціологічного бачення світу?
6. Які основні передумови виникнення соціології як самостійної галузі наукового знання?

Завдання 2.

1. Чим значення слова “соціальне” у повсякденному мовленні відрізняється від його наукового пояснення?
2. Як у сучасній соціології трактується поняття закономірностей розвитку суспільства?
3. Охарактеризуйте роль і завдання соціології в процесі реформування українського суспільства.
4. Дайте стислі відповіді на наступні питання, пов'язані з розвитком соціологічної думки в Україні:
 - а) політична соціологія Михайла Драгоманова;
 - в) «генетична соціологія» Михайла Грушевського;
 - г) теоретична спадщина Микити Шаповала;
 - д) теорія еліти В. Липинського.

Питання для самоконтролю

- Охарактеризуйте запропоновану П. Сорокіним класифікацію соціологічних теорій.
- Чи можна соціологію вважати універсальною соціальною наукою?
- Як соціологія може допомогти сучасній людині у її життєдіяльності?
- Яка роль соціології у соціальних перетвореннях в Україні?

Тема 2.

Завдання 1.

1. Охарактеризуйте сутність поняття “суспільство”.
2. Розкрийте зміст функцій, які виконує соціальна організація в суспільстві.
3. Покажіть співвідношення понять “соціальна структура” і “соціальна класова структура”.

Завдання 2.

1. Назвіть основні елементи соціальної структури українського суспільства, вкажіть їх характерні риси і тенденції розвитку.

2. Розкрийте сутність соціальної стратифікації.
3. Проаналізуйте феномен “середнього класу” та його соціальні функції.

Питання для самоконтролю

- Завдяки чому суспільство відрізняється від хаотичного скупчення людей та інших соціальних явищ?
- Чи можна ототожнювати суспільство з державою?
- Чому людина не може існувати поза суспільством?
- За якими критеріями можна здійснювати класифікацію суспільств?
- Які історичні типи суспільства Ви знаєте?

Тема 3.

Завдання 1.

1. Охарактеризуйте співвідношення понять «людина», «індивід», «індивідуальність», «особистість».
2. Розкрийте основні структурні елементи особистості.
3. Вкажіть основні етапи та компоненти соціалізації людини.

Завдання 2.

1. Охарактеризуйте основні соціальні типи особистості.
2. Проаналізуйте особливості взаємодії людини та суспільства в наш час.
3. Охарактеризуйте життєвий шлях людини крізь призму впливу на неї основних агентів соціалізації.

Питання для самоконтролю

- Охарактеризуйте особисті та суспільні інтереси та їх співвідношення.
- Проаналізуйте типологію соціальних теорій особистості.
- Проаналізуйте структурну теорію особистості З. Фрейда.
- Що таке соціальна активність особистості та її роль у сфері суспільних відносин?

Тема 4.

Завдання 1.

1. За схемою “Класифікація функцій сім’ї” охарактеризуйте усі функції вашої сім’ї.
2. Охарактеризуйте специфіку сімейних відносин та трансформацію сімейної структури в індустріальному суспільстві.
3. Визначте, до якого типу сім’ї можна віднести сім’ю, у якій Ви живете: традиційна, нетрадиційна, егалітарна, розширена, нуклеарна. Обґрунтуйте свою відповідь.
4. Розкрийте сутнісні риси молоді як соціально-демографічної спільноти.

Завдання 2.

1. Зробіть порівняльний аналіз сім’ї у традиційному та сучасному суспільстві.
2. У чому особливості функціонування сучасної української сім’ї?
3. Наведіть реальні приклади проявів дисфункціональності сім’ї та наслідків цього для її членів.
4. Охарактеризуйте вплив соціально-економічних факторів на стан та рівні молодіжної свідомості.

Питання для самоконтролю

- Опишіть історичні зміни функцій сім’ї.
- Поясніть, з якими етапами розвитку суспільства в першу чергу пов’язані трансформації сім’ї як соціального інституту та соціальної групи.
- Дайте характеристику специфічним і неспецифічним функціям сім’ї.

- Визначте сутнісні риси молоді як соціально-демографічної спільноти.
- Опишіть місце соціології молоді в системі соціологічного знання, її проблематику та методологічні особливості.
- Зробіть табличний порівняльний аналіз різних концепцій соціального розвитку молоді.

Тема 5.

Завдання 1.

1. Дайте визначення об'єкта та предмета дослідження соціології конфлікту.
2. Поясніть специфіку аналізу соціального конфлікту психологом, юристом та соціологом.
3. Окресліть на базі отриманих знань в межах курсів з історії соціології та сучасних соціологічних теорій основні підходи до вивчення соціальних конфліктів.
4. Чому конфлікт водночас розглядають як позитивне та негативне соціальне явище?
5. Наведіть приклади соціальних конфліктів та поясніть, якими соціологічними методами їх доцільно вивчати.

Будьте готовими до дискусії на тему: “Етнічна і релігійна нетерпимість як причина соціальних конфліктів”.

Завдання 2.

1. Дослідження яких соціальних конфліктів необхідно провести в Україні? Кому будуть потрібні їх результати?
2. Якому б методу ви надали перевагу при дослідженні конфліктів під час навчального процесу в університеті?
3. Що у змісті конфліктів, на ваш погляд, може бути проясненим без соціології конфлікту, і що стає зрозумілим лише на основі наукового дослідження?
4. Які причини, на ваш погляд, привели до появи соціології конфлікту як самостійної галузі знання?

Будьте готовими до дискусії на тему: “Соціальна нерівність як причин соціальних конфліктів”.

Питання для самоконтролю

- Які класичні теорії конфлікту Вам відомі?
- Доведіть або спростуйте можливість існування суспільств без конфліктів.
- Опишіть конфлікт через його основні ознаки.
- Охарактеризуйте галузь соціології, яка займається проблемою конфлікту.
- Проаналізуйте структуру конфлікту.
- Поясніть класифікацію учасників конфлікту.
- Проаналізуйте основні класифікації конфлікту.
- Охарактеризуйте основні стратегії виходу з конфлікту. Наведіть приклад кожної.

Тема 6.

Завдання 1.

1. Визначте коло проблем, якими займається соціологія праці.
2. Охарактеризуйте працю через суспільну діяльність людей.
3. Визначте поняття “трудова колектив”.
4. Визначте основні причини безробіття.

Завдання 2.

1. Визначте коло проблем, якими займається соціологія зайнятості.
2. Поясніть, які соціальні інститути мають найважливіше значення для сфери зайнятості.

3. Поясніть, яка залежність між менеджментом і безробіттям.

4. Визначте основні причини безробіття.

Будьте готовими до дискусії на тему: “Основні проблеми вирішення соціальних аспектів зайнятості і безробіття в Україні”.

Питання для самоконтролю

- Чим займається соціологія зайнятості?
- Дайте пояснення причин того, що в Україні, на відміну від Заходу, впровадження соціології праці тільки починається.
- Який є зв'язок соціології праці з іншими соціально-гуманітарними науками?

Тема 7.

Завдання 1.

1. Поясніть причини виникнення культури як соціального явища.
2. Вкажіть форми вияву культури в житті людини і суспільства.
3. Дайте характеристику основним молодіжним субкультурам.
4. Чи існує студентська субкультура?

Завдання 2.

1. Що означає термін “релігія”?
2. У чому полягає сутність релігії як соціального явища?
3. Що вивчає соціологія релігії?
4. Який сучасний стан релігійних процесів в Україні?
5. Проаналізуйте працю Макса Вебера “Протестантська етика та дух капіталізму”.

Будьте готовими підготувати повідомлення про діяльність релігійних організацій в регіоні.

Питання для самоконтролю

- Дайте визначення терміну «субкультура».
- Дайте визначення терміну «антисоціальні неформальні рухи».
- Охарактеризуйте основні шляхи подолання впливу деструктивних субкультур на особистість та соціум в молодіжному середовищі.
- Охарактеризуйте релігію саме як соціальне явище.

Тема 8.

Завдання 1.

1. Поясніть механізм реалізації влади в суспільстві.
2. Проаналізуйте процес політичної соціалізації.
3. Визначте сферу інтересів соціології політики.

Завдання 2.

1. Поясніть основні теорії електорального вибору.
2. Визначте сферу інтересів соціології громадської думки.

Підготуйте доповідь на тему “Стан дослідження громадської думки в сучасному українському суспільстві”.

Питання для самоконтролю

- Чим займається соціологія громадської думки?
- Що таке влада і який механізм її реалізації в суспільстві?
- Як визначаються об'єкт і предмет соціології громадської думки?
- В чому основні цінності і завдання громадської думки?

Тема 9.

Завдання 1.

1. Охарактеризуйте переваги і недоліки анкетного опитування, соціологічного інтерв'ю, спостереження, соціометричного опитування, контент-аналізу та ін.
2. Доведіть необхідність і доцільність проведення соціального моніторингу.
3. Складіть таблицю з основними компонентами програми і робочого плану соціологічного дослідження.
4. Проаналізуйте контент-аналіз як метод соціологічного дослідження.
5. Охарактеризуйте особливості застосування соціологічного спостереження.

Завдання 2.

1. Охарактеризуйте особливості застосування соціологічного спостереження.
 2. Назвіть основні методи конкретно-соціологічних досліджень.
 3. Що таке: а) стратегічний план; б) робочий план конкретно-соціологічного дослідження?
 3. Навіщо потрібна процедура вибірки в конкретно-соціологічному дослідженні?
 4. В яких випадках використовується метод опитування? Наведіть приклади.
- Проведіть власне соціологічне дослідження з довільної проблематики на базовому рівні одним із обраних методів.

Питання для самоконтролю

- Що означає термін “метод”?
- Якими є основні блоки робочого плану конкретно-соціологічного дослідження?
- Назвіть різновиди: а) експерименту; б) спостереження у соціології.
- Назвіть різновиди опитування у соціології.
- Які типи вибірок вам відомі?

1.5. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі екзамену. Екзаменаційний білет містить три питання.

1.5.1. Питання для підсумкового контролю

1. Поняття соціології, її об'єкт та предмет.
2. Структура соціологічного знання.
3. Закони та закономірності в соціології.
4. Основні категорії соціології. Поняття соціального.
5. Місце соціології в системі суспільних наук, її основні функції.
6. О. Конт – основоположник соціології. Вчення про стадії суспільного розвитку.
7. Соціологічні погляди Г. Спенсера.
8. Соціологічна теорія Е. Дюркгейма.
9. Соціологічна концепція марксизму.
10. Соціологічне вчення М. Вебера.
11. П. Сорокін і його внесок у розвиток соціологічної думки.
12. Поняття суспільства, його основні ознаки.
13. Типологізація суспільств.
14. Соціальна структура суспільства.
15. Теорія соціальної стратифікації.
16. Соціальна мобільність як форма відтворення соціальної структури суспільства.
17. Явище маргінальності.
18. Соціальні групи: поняття та види.
19. Специфіка соціологічного підходу до вивчення особистості.

20. Особистість як об'єкт і суб'єкт суспільних відносин. Соціальна структура особистості.
21. Соціальний статус та соціальні ролі особистості.
22. Соціалізація особистості: сутність, етапи, агенти.
23. Соціологія праці як спеціальна соціологічна теорія. Її об'єкт, предмет та функції.
24. Становлення й розвиток соціологічних уявлень про працю.
25. Соціальна сутність праці. Основні категорії соціології праці.
26. Трудова мотивація. Чинники ставлення до праці.
27. Соціологічні аспекти зайнятості та безробіття.
28. Соціологія сім'ї як галузь соціології. Сім'я як предмет соціологічного дослідження.
29. Поняття, основні функції та типи сімей.
30. Шлюб: поняття та типологія.
31. Поняття конфлікту, його соціальна природа і функції у суспільстві.
32. Основні складові та види конфліктів.
33. Типологізація та причини конфліктів.
34. Механізм соціального конфлікту, його стадії.
35. Детермінанти та наслідки соціальних конфліктів.
36. Управління соціальними конфліктами. Стратегії розв'язання конфліктів.
37. Культура як соціальне явище. Предмет та об'єкт соціології культури.
38. Форми та види культури.
39. Релігія як соціокультурний інститут, його функції. Засади соціології релігії.
40. Об'єкт, предмет та основні категорії соціології релігії.
41. Соціологічні методи дослідження релігії.
42. Соціологія громадської думки. Поняття громадської думки та її природа.
43. Об'єкт і суб'єкт громадської думки, її структура та функції.
44. Етапи становлення громадської думки.
45. Форми (канали) вираження громадської думки.
46. Поняття, види та функції соціологічного дослідження.
47. Поняття та структура програми соціологічного дослідження.
48. Вибірка у соціологічному дослідженні: формування, різновиди, особливості.
49. Основні методи збирання та аналізу соціологічної інформації.
50. Аналіз документів в соціології: поняття, можливості, напрями використання.

1.5.2. Приклад екзаменаційного білета

1. Теоретичні, наукові, соціокультурні передумови виникнення соціології як науки.
2. Об'єкт і предмет соціології культури.
3. Специфіка опитування, анкетування, інтерв'ю як методів збору соціологічної інформації.

2. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.
2. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. — К.: Основи, 1998. — 534 с.
3. Головаха Є. Соціологічні знання: специфіка, критерії науковості та перспективи розвитку. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2004. № 1. С. 5-14.
4. Загальна соціологія: хрестоматія/ упоряд., перекл. А.В.Фурман та ін. Київ : Ліра-К, 2019. 354 с.
5. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Загальний курс: підруч. Київ : Каравелла, 2004. 456 с.

6. Попова І.М. Соціологія. Пропедевтичний курс: підруч. для студ. навч. закл. 2-е вид. Київ: Тандем, 1998. 272 с.
7. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академ-видав, 2008. 456 с.
8. Соціологія: корот. енциклоп. словн. / заг. ред. В.І.Воловича. Київ : Український центр духовної культури, 1998. 736 с.
9. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
10. Тематичний словник-довідник з соціології / за ред. В.В.Кохана. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. 112 с.
11. Тарасенко В. Дивовижна „ненаука” соціологія. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2004. № 2. С. 5-23.
12. Ципко С. Соціальні закони та закономірності: соціологічний дискурс. Науковий вісник Чернівецького університету: збірн. наук. праць. Чернівці, 2007. Вип. 352–353: Філософія. С. 99-104.

Тема 2

1. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.
2. Загальна соціологія: хрестоматія / упоряд., перекл. А.В.Фурман та ін. Київ : Ліра-К, 2019. 354 с.
3. Структурні виміри сучасного суспільства : навч. посіб. / за ред. С.Макеєва. Київ : Знання, 2006. 238 с.
4. Бурлачук В. Ще раз стосовно питання: “Що таке суспільство”. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2006. № 1. С. 5-19.
5. Головаха Є.І., Паніна Н.В. Основні етапи і тенденції трансформації українського суспільства: від “перебудови” до “помаранчевої революції”. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2006. № 2. С. 32-51.
6. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
7. Лейн Д. Соціологічні наслідки двадцяти років перетворень: як зближуються Схід і Захід?. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2012. № 1. С. 20-42.
8. Балакірева О.М. Трансформація ціннісних орієнтацій в українському суспільстві. Український соціум. 2007. № 2(19). С. 7-19.
9. Кірюхін Д., Щербак С. Уявлення про справедливість в Росії та в Україні: повсякденність та ідеологія. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2007. № 1. С. 136-150.
10. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академ-видав, 2008. 456 с.
11. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.

Тема 3

1. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.
2. Злобіна О. Категорія “особистість” у системі понять соціологічної теорії Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2002. № 2. С. 121-134.
3. Злобіна О. Особистісна складова суспільних змін: соціологічний контекст. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2003. № 3. С. 32-45.
4. Культура – суспільство – особистість: навч. посіб. / за ред. Л.Скокової. Київ : Знання, 2006. 165 с.
5. Нестуля О. О. Соціологія: навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 272 с.
6. Резнік О. Особистість і громадянське суспільство: досвід теоретичного осмислення.

Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2002. № 3. С. 68-79

7. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академ-видав, 2008. 456 с.
8. Соціологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
9. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / за заг. ред. В.І.Воловича. Київ : Український центр духовної культури, 1998. 736 с.
10. Тематичний словник-довідник з соціології / за ред. В.В.Кохана. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. 112 с.
11. Шульга М.О. Соціальний ареал особистості. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2002. № 2. С. 20-23.

Тема 4

1. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.
2. Бурейчак Т.С. Чоловіки в кризі. Український соціум. 2011. № 3. С. 12-15.
3. Духовно-культурний чинник у зміцненні сім'ї та інтеграції суспільства: Матеріали Міжн. наук. практ. Інтернет – конф. 17-18 лист. 2011 р. – Чернівці, 2011. – 232 с.
4. Медіна Т. В. Соціологія сім'ї: навч. посіб. Чернівці: Рута, 2006. 253 с.
5. Медіна Т. В. Тенденції розвитку сімейно-шлюбних відносин в Україні в умовах трансформації суспільства. Політологічні і соціологічні студії: у 2 т. 2002. Чернівці, 2002. Т. II. С. 84-94.
6. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академ-видав, 2008. 456 с.
7. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с. Суковата В. Гендерний аналіз реклами. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2002. № 2. С. 68-79.
8. Тимошук О. Цивільний шлюб “по-українськи”, або Кому без штампа в паспорті жити добре? Дзеркало тижня. № 18. 12 травня 2007. С. 25.

Тема 5.

1. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.
2. Герасимчук А.А. Конфлікти в організаціях і шляхи їх вирішення. Соціологія/ Герасимчук А.А та ін. Київ : 2002. С. 186–198.
3. Гірник А.М., Бобро А.Ю. Конфлікти: структура, ескалація, залагодження: навч. посіб. 2-е вид., випр. і доп. Київ : Основи, 2004. 172 с.
4. Ішмуратов А.Т. Конфлікт і згода: основи когнітивної теорії конфліктів. Київ : Наукова думка, 1996. 190 с.
5. Конфліктологія: навч. посіб. / Л.М. Ємельяненко та ін. Київ : КНЕУ, 2005. 315 с.
6. Нагаєв В.М. Конфліктологія: курс лекц. (модульний варіант): навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 198 с.
7. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академ-видав, 2008. 456 с.
8. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.

Тема 6

1. Альшевська Н. Кар'єра як соціальний феномен: сутність, ознаки, технології побудови. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2000. № 2. С. 18-21.
2. Іващенко О. Соціологія самозайнятості: до проблеми визначення предмета. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2002. № 4. С. 5-9.
3. Лукашевич М.П. Соціологія праці: підруч. Київ : Либідь, 2004. 440 с.
4. Прирбиткова І. Трудові мігранти у соціальній ієрархії українського суспільства: статусні позиції, цінності, життєві стратегії, стиль і спосіб життя. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2002. № 4. С. 23-25.
5. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
6. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академвидав, 2008. 456 с.
7. Юрчак Н. Регіональний аспект зайнятості та безробіття у соціологічному вимірі. Аспекти праці. 2001. № 1. С. 17-19.
8. Сурмін Ю.П. Соціологія управління : підручник. Київ : Освіта України, 2012. 686 с.

Тема 7

1. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.
2. Культура – суспільство – особистість : навч. посіб. / за ред. Л.Скокової. Київ : Знання, 2006. 165 с.
3. Грабовець О., Яковенко Ю. Релігія як соціальна технологія консолідації соціуму. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академ-видав, 2008. 456 с.
4. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2001. № 3. С. 76–84.
5. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
6. Докаш В.І. Соціологія релігії: навч. посіб. Чернівці : Рута, 2010. 256 с.
7. Пірен М.І. Соціологія релігії: підр. Київ : Знання, 2008. 174 с.
8. Соціологія культури: навч. посіб. / за ред. О.М. Семашко, В.М. Пічі. Київ : Каравела; Львів: Новий Світ, 2002. 334 с.
9. Юрій М.Ф. Соціологія культури. Київ : Дакор, 2004. 274 с.

Тема 8

1. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.
2. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академвидав, 2008. 456 с.
3. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
4. Волович В., Гордач М. та ін. Соціологія. Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 808 с.
5. Загальна соціологія: [хрестоматія] / концепція, упоряд., перекл. А.В.Фурман, В.С.Біскуп, О.С.Моршакова. Київ: Ліра-К, 2020. 354 с.
6. Козловець Є. А., Біленький Є.А. Соціологія: Словник термінів і понять. Київ : Кондор, 2021. 372 с.
7. Кузьменко Т.М. Соціологія. К.: Центр учбової літератури, 2019. 320 с.
8. Нестуля О., Нестуля С. Соціологія. Практикум. Київ, 2020. 272 с.

Тема 9

1. Білоус В.С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.
2. Міщенко М. Застосування вуличних опитувань у дослідженні електоральних

- орієнтацій // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2006. – №1. – С. 88–109.
3. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
 4. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академвидав, 2008. 456 с.
 5. Як провести соціологічне дослідження: методичні рекомендації / За ред О.М. Балакіревої та О.О. Яременка. – К., 2004.
 6. Паніна Н. Технологія соціологічного дослідження: Курс лекцій. Київ : Ін-т соціології НАН України, 2007. 320 с.
 7. Піча В.М. Соціологія: Підручник. Львів: Новий світ-2000, 2023. 296 с.
 8. Практикум з соціології: Навч. посібн. / За ред. В.Пічі. Львів: Магнолія-2006, 2024. 368 с.

3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://pidru4niki.com/sotsiologiya/>
2. <https://isnasu.org.ua/>
3. <https://stmm.in.ua/>
4. <https://sau.in.ua/>
5. <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr>
6. <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/sociology-research-course/>